

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Synopsis Annalium Societatis Jesu In Lusitania

Francus, Antonius

Augustæ-Vindelicorum, M. DCC XXVI.

Annus 1611. Soc. 72.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72313](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72313)

dentissimè postulabat ad Indos mitti. Quòd esset valetudinis affectæ, non auditus. Interim mors eum rapuit undevigesimâ Novembris.

8. Per hoc tempus S. Parens Ignatius clarebat miraculis. Inter ea nati- Favor D. Ignatii. meratur salus filii Fernandi Martini Mascarenii, Algarbiensis Episcopi Sobrini. Parentes implorârunt in re desperata Divi opem. Facti compotes voti, ad gratum animum exhibendum Eboram concedunt, festumque S. Ignatii in templo nostro celebrant apparatu maximo. Ad aram operatus est Christophorus Fonseca Nicomediensis Episcopus, qui erat auxiliaris Archiepiscopi Eborensis. Præsens fuit Eduardus frater Brigantini Ducis Marchio Flexilæ ac Malagonis. Mascarenius ipsâ die toto Collegio prandium instruxit, & nobiscum prandere dignatus est.

9. Alexandro Brigantino successit in Archiepiscopatu Eborensi Didacus Soufa Mirandensis antistes. Venientem excepit Academia. Nonnulli de theatro consularunt lætis carminibus; mox de suggesto in aula primaria panegyrim audivit; deinde invisit aliquot Gymnasia, ubi cum Magistri, tum discipuli tanto hospiti applausere. Prandit nobiscum in triclinio. Inter epulas de pulpito decem linguis declamatum. Remotis mensis cætera lustravit Gymnasia. Verùm, quæ humanarum rerum est vanitas, hujus anni die 30. Decembris vix ortum grande hoc lumen est extinctum.

10. De Collegio Eborensi prodiere quidam ad missiones. Vianæ duodecim supra centum amicitia conciliatæ. Introducta supplicatio de passibus Domini Fronteiræ. Mertolæ, ubi non erat aedes ulla sacrata B. Virgini, curatum, ut ipsi ædificaretur ædícula futura omnibus Palladium.

11. In insula Madeirensi sic à nostris inductus est pius mors corollam Marianam recitandi, ut vix esset, qui non præstaret magnæ Matri gratum hujuscemodi obsequium. Auxilio præsentis Deipara indicavit, quâ curâ prosequeretur suos clientes. Civis adierat silvam cum operis ad cædenda ligna pro Virginis æde reparanda. Ecce per noctem in valle conspiciunt longum ordinem accensarum facium: bajuli homines monstrosi horrorem incutiebant: adde factorem teterrimum. Attoniti tam fædo & metuendo spectaculo sanctissimam Virginem inclamant, & evanescent monstra. Hæc res vulgata omnes in obsequium Deiparæ ampliùs stimulavit.

12. Per Guineam in saltu Leænæ P. Emmanuel Alvarus imitabatur Balthazaris Barreiræ præcellos spiritus. Filios hæredes Regum saltus Leænæ & Faremæ è summa caligine in lucem veritatis Catholicæ reduxit. Insulam D. Jacobi P. Barreira illustrabat exemplis suis ac doctrinâ. Suspiciebatur tanquam vir, ut erat, sanctimonie exquisitæ.

Annus 1611. Soc. 72.

I.
Metuendus turbo scholis nostris hoc anno minabatur. Etenim fuerunt homines tam infensi litterarum studiis, ut sub specie boni communis Regi proponerent oportere scholas extingui. Cumulabant plurimas rationes, scilicet: ex quo tot erant Gymnasia publica, & locis commodis, deesse milites, nautas, opifices, agricolas; innumeros esse presbyteros, & Advocatos; nec sacerdotia pro illis, nec pro his causas, ut honestè alantur, inveniri. Limitibus angustis circumscribi Lusitaniam, sufficere Academias Conimbricensem, & Eborenem, ut provideatur reipublicæ. Eò, qui abundarent re domestica, posse filios mittere ad bonarum artium studia. Hæc, & alia in eandem sententiam consensere. Ubi in publicum prodivit noxium consilium, obstitere multi viri sapientes, scripsere ad Regem, ejusque Ministros, quanta inde esset oritura pernicietas, quàm inanes forent rationes, quàm alia sit Lusitania, ex quo Gymnasia multiplicata sunt, quàm culti adolescentibus, quàm docti presbyteri. Tot, ac tam fortia rationum momenta typis vulgata, ut omnibus

Antonius Franco.

C c

bus

bus possent legi, cum primis Duci Lermensi, cui dicatur illa scriptura, quod apud Regem gratiâ multum ceteris anteiret. Perpenfis maturè rationibus, visum est infantum illud consilium Cimmericis dignum tenebris æterno tumulandum silentio.

Professi ad
Indiam.

2. Duo supra viginti navigationi Indicæ se commiserunt. Ex his unus Castellanus, alter Mediolanensis, ceteri Lusitani. De quibus Martyres fuerunt in Æthiopia Ludovicus Cardeira Bejenfis, Franciscus Machiadus Villaregalensis. Præerat omnibus P. Franciscus Veiga Doctör Theologus, qui hanc scientiam tradiderat in Eborensi Academia, modò Bracharensem agebat Rectorem. Ibant etiam Jocomius Medeirus Reçtor Portuenfis, Petrus Freirius Professor Philosophiæ in Eborensi Academia, & Franciscus Diasius, qui eandem scientiam tradiderat.

Ingressi.

3. In Societatem cooptantur non silenda nomina: Franciscus Pinerius Gouveensis præclarus Doctör, & Scriptor. Sebastianus Maya Ulyssiponenfis, qui Professor sacre paginæ, ac Doctör Theologus Indiam petivit. Gaspar Gouvea Visensis, vir multæ prudentiæ, & virtutis. Joannes Cardinus heros excellens sanctitatis, natus Moncorvi. Andreas Noronius Villavissensis, & nobilitatis, & virtutis magnæ. Antonius Cardinus Vianensis Transtaganus, frater Joannis Cardini. Franciscus Freirius Estremotiensis, vir consummatæ litteraturæ. Ægidius Abreus Martyr apud Indos in nova Batavia. Ludovicus Lopius Vidigucirensis virtutum idea.

Conventus
Provinciae.
Mors P. Gasparis Ferrazii.

4. In Domo Professæ coactus Provinciae Conventus mense Aprili Praefide P. Hieronymo Diasio. Romam iturus Procurator eligitur P. Petrus Novasius. In eadem Domo diuturno morbo contabuit P. Gaspar Ferrazius Portuenfis, cui in odium virtutis, dum missionem habuit, propinatum fuerat toxicum, quo illius comes illico extinctus, ipse nonnullis annis inter acutos dolores supervixit.

Moritur Regina
Margarita.

5. Domesticæ funeri adjungo obitum Reginae Margaritæ Conjugis Philippi tertii Hispaniarum, Lusitaniæ secundi. Peculiariter favit Societati. Illius est sempiternum monumentum Salmanticense Collegium. Non minus protegit Indicæ missiones, & illius vineæ operarios; hos speciali sui amoris significatione solebat commendare Pro-regibus Lusitaniæ & Indiæ. Domus Professæ Ulyssiponenfis juxta Ei solemnia persolvit.

Obitus Societatis
Vasconcellia.

6. Nec silentio involvenda mors Nobilissimæ Dominae Soeire Vasconcellia, matris nostri Antonii Vasconcellii. Obiit Eboræ 24. Maji, sepulta in templo nostro. Tria sacrificia pro ipsius anima fecere mystæ nostri, alii socii tres coronas recitârunt. Vix in hac Provincia fuit ulla pia & nobilis fœmina, quæ plûs nostram diligeret Societatem, eique magis beneficeret. Domus Professæ & Collegium Ulyssipone, Collegia Eborensis, & Madeirensis per ipsam multis donis cumulata.

Obeunt P.
Gonçalus Peiva, & Laur.
Fonseca.

7. Conimbricæ 20. Maji ad feliciora transit P. Gonçalus Paiva, natus in oppido S. Petri de Sule. Ex quo Brigantii contactis peste servivit, sic vixit attritus valetudine, ut sit perpeffus longum martyrium invictâ patientiâ. Ibidem die octavâ Augusti sublatus est Laurentius Fonseca Coadjutor, singularis modestiæ, & aliarum virtutum, quas sibi tam familiares fecerat, ut etiam intercepto rationis usu earum opera exterius exerceret.

Obeunt PP.
Petrus Lopius,
& Ant. Alvarus.

8. Ex Domo divi Rochi 18. Decembris in domum Domini translatus est P. Petrus Lopius Ulyssiponenfis. Rexerat Madeirensis, Ulyssiponenfis, & Conimbricense Collegia. Natura ipsa fecerat pronum ad sublevandos miseros. Ad viri multum affabilis pedes gaudebant omnes suas exornare conscientias, & ipse patientissimè audiebat. Diutino morbo tanquam flammâ lustrali purgatus ipse patientissimè audiebat. Diutino morbo tanquam flammâ lustrali purgatus ipse patientissimè audiebat. Diutino morbo tanquam flammâ lustrali purgatus ipse patientissimè audiebat. Magni habitus à Ducibus Brigantinis ob virtutem & eloquentiam sacram, qui extra suggestum elinguis videbatur. Aiebat, si dimitteretur è Societate, se non discessurum de janua, donec iterum aditus ad nos sibi

fibi pateret. Dum æstivo tempore suæ salutis immemor excurrit per oppida more Apostolico, se domum recepit acutâ correptus febre, ex qua summo omnium, ac Ducum Brigantinorum dolore obiit. PP. Augustiniani solemniter funeri parentârunt.

9. De Conimbricensi Collegio non pauci ad missiones ière. P. Alphonfus Mendius petente dynasta Petro Cunea, Santarii in Vifensi diocesi, patravit multa suo digna spiritu. In amicitiam redegit, quos nec Dynasta, nec Episcopus potuerant concordare reddere. Tirones Conimbricæ BB. Virginis singulare patrocinium experti sunt. Plurimos in lectum morbi deiecerant; ocula quâdam pietate compulsi ad se ipsos inungendos oleo de lampade ante Virginem Domûs Patronam pensili, miro effectu postliminio sanitati restituntur. Terni de more suo peregrinantes considebant pone amnem Mundam, cum ferox taurus aërem mugitu complens ad ipsos convolat. Nullum erat effugium, flumine à tergo præterlabente. Igitur unus properè de cingulo tollit Virginis coronam, è digitis suspensam extento brachio exhibet tauro; hic ubi audit globulorum stridorem, terretur, atque citato cursu sese è conspectu protripit.

10. Ex Eborensi Collegio octodecim Verni jejunii tempore cum intra tum extra urbem divinum seminârunt verbum. Possessionem vacantis Archiepiscopatus inivit Josephus Mellus, quem solitis plaussibus excepit Academia. Rexit eam dioecesim usque ad annum 1633, Semper tamen rebus nostris minus favit.

11. Bracharæ noctu multus erat concursus ad ædem sacram extra urbem. Sub prætextu pietatis enormia latebant scelera. Pro virili desudârunt nostri, ut tolleretur conventus, quod magno animarum bono est obtentum. Ne revivisceret malum, Archiepiscopus pronuntiavit ipso factos feriendos anathemate, qui horis nocturnis deinceps illuc adire attentarent.

12. Portalegræ, ubi residebat Episcopus Didacus Correa sobrinus sanctissimi Præsulis Bartholomæi de Martyribus, apertum est hoc anno moralis scientiæ Gymnasium, Professore P. Francisco Vasæo. Multum inde manavit emolumentum diocesi, in qua non erat ejusmodi magisterium. Adfuit celebritati Episcopus & Nobilitas. Ad sexaginta presbyteri frequentabant aulam. Edocuerat ab annis 30. Clericus Latinitatem, plerumque ducenti scholastici ascoltabant. Suaserunt nostri Episcopo, juberet, ut illi scholastici singulis mensibus in expianda per confessionem animæ, & reficienda sacro pane nostros imitarentur. Sanctissima consuetudo mirum placuit Civibus.

13. In Michaëlenfi Residencia, ubi erant quatuor sacerdotes, & tres coadjutores, strenuè res agebatur. Ex quo illic sedem fiximus, introducta sacramentorum frequentia; nam antea vix tres, quatuorve per annum sacramentam accedebant. Contigit, ut in postremo missæ sacrificio sacerdos noster consecraret particulas, consumptis, quæ servabantur in pyxide, populo porrigendas. Has in patena positas intra Tabernaculum recondit, in quod noctu pervasit formicarum vis magna. Sequenti aurorâ, dictu mirum! formicæ omnes repertæ sunt emortuæ circum patenam, ubi erat Angelorum panis ab iis intactus.

14. In Guinea P. Emmanuel Alvarus magnum numerum adjunxit Ecclesiæ per baptismum Neophytorum. Recensuit non paucos Regum filios, & regnorum Optimates. Puerorum gratissimus erat ludus idola conquirere, ac flammis tradere. Fames innumeros mortales exedit; erant viæ plenæ corruptis cadaveribus. Accessit novum genus supplicii muscarum vis incredibilis, quæ homines, & bruta animantia insidentes, eorum sorbebant sanguinem, ac necabant. Mulier dum ramo muscas abigit, hoc labore jam fessa in terram collapsa, sine mora operitur muscis, totusque è corpore sanguis momento est exhaustus. Successere his malis variolæ genus pestilentiæ apud Nigros. Cùm omnia formidolosus explisset horror, quod mala desierint, Neophytorum precibus est tributum.

Antonius Franco.

C c 2

An-